

Skaidrojošā vārdnīca

Aerosola flakons – jebkura atkārtoti neizmantojama tvertne, kas izgatavota no metāla, stikla vai plastmasas un satur saspiestu, sašķīdinātu vai zem spiediena šķīdinātu gāzi ar šķīdumu, pastu vai pulveri. Tas ir aprīkots ar ierīci, kas kontrolētā daudzumā tvertnes saturam ļauj izplūst ārā.

ALU – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojums ir no alumīnija.

Ampula – mazs, hermētiski noslēgts stikla trauks šķīdru vielu uzglabāšanai.

Atklājums – process, kura rezultātā iegūta un izzināta jauna, līdz šim neesoša informācija, produkts, vieta u. c.

Atkritumu apsaimniekošana – atkritumu savākšana, uzglabāšana, pārkraušana, pārvadāšana, pārstrāde un apglabāšana, kā arī šo darbību pārraudzība, atkritumu apglabāšanas vietu ierīkošana un pārstrādes objektu vai iekārtu uzturēšana un aprūpe pēc to slēgšanas.

Atkritumu dalītās vākšanas sistēma – tā ir sistēma, kas nodrošina atšķirīgu atkritumu veidu dalītu vākšanu. Tās darbību visbiežāk nodrošina, izmantojot dalītās atkritumu vākšanas konteinerus. Konteineri galvenokārt paredzēti izlietotā iepakojuma savākšanai – papīram un kartonam, stiklam, PET, plastmasai, metālam (tai skaitā arī dzērienu bundžām). Šī sistēma veicina minēto otrreizējo izejvielu atkārtotu izmantošanu vai pārstrādi.

Augsta blīvuma polietilēns – tiek ražots no naftas produktiem. Tas ir ciets, gaismu necaurlaidīgs, izturīgs pret augstu temperatūru, kā arī tam piemīt ievērojama ķīmiskā un bioloģiskā izturība. Tā virsma var būt gluda vai reljefa. No tā izgatavo pudeles, vāciņus u. c.

Atjaunojamie dabas resursi – dabas resursi, kurus var atjaunot un papildināt dabiski vai ar cilvēka darbību, piemēram, meži, virszemes ūdens, dzīvnieki u. c.

Atjaunojamie enerģijas avoti – enerģijas avoti, kas nepārtraukti atjaunojas, piemēram, vēja, Saules, ģeotermālā, viļņu, paisuma–bēguma enerģija. Gada laikā tie spēj dot tikai noteiktu enerģijas daudzumu.

Neatjaunojamie dabas resursi – dabas resursi, kuri atjaunojas ilgākā laika posmā nekā cilvēka dzīves ilgums vai neatjaunojas vispār, piemēram, minerāli, ogles, kūdra, nafta utt.

Neatjaunojamie enerģijas avoti – enerģijas avoti, kas veidojas ļoti lēni vai neatjaunojas vispār, piemēram ogles, nafta, urāns.

Enerģija – dažādu matērijas formu kustības mērs. Tā piemīt ķermenim kustībā, strāvai. Tā izdalās degšanas procesos utt.

Blisteriepakojuoms – sastāv no divām daļām: blistera, kas izgatavots no cietās polimēra plēves termoformējošā veidā, un kartona metāla vai polimēra paliktņa. Iesaiņojamo produktu novieto uz paliktņa un pārsedz ar tā formā izgatavotu caurspīdīgu un ciētu “pūslīti” – blisteru, kuru pamatnei piekausē, pielīmē vai citādi piestiprina.

C/* – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojuoms sastāv no kompozītmateriāliem. Saīsinājumu veido apzīmējums C un aizšķērsvītras norādītā dominējošā materiāla apzīmējums.

Celofāns – plāna, caurspīdīga plēve, kuru iegūst no celulozes. Mūsdienās to izmanto reti, jo tas ir trausls un ūdensneizturīgs materiāls, taču vēsturiski to lietoja kā iepakojuoma materiālu.

Dabīgie materiāli – materiāli, kas ražoti no dabas izejmateriāliem. Tie ir ekoloģiski tīri, bez mākslīgiem un sintētiskiem savienojumiem, piemēram, koks, papīrs, tekstilizstrādājumi.

Deponēšana – noglabāšana, atkritumu noglabāšana poligonā.

Džuta – tekstilmateriāls, kura šķiedras ir stipras, rupjas, elastīgas, tāpēc no tās izgatavo, piemēram, maisus cukuram, sālim. Mītrumā džutas izturība krasi samazinās.

Ekomarķējums – informācija uz produkta, kas paskaidro tā ietekmi uz vidi. Tas paredzēts, lai pircējs varētu lietot produktus ar samazinātu vides apdraudējuma risku. Lai prece varētu saņemt ekomarķējumu, tai jāatbilst ekspertu noteiktiem kritērijiem.

Etiķete – marķējums, kurš sniedz informāciju par produktu. Uz etiķetes norādīts produkta daudzums/lielums, sastāvs, produkta raksturojums.

FE – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojuomā dominē dzelzs (dzelzs, dzelzs skārds).

Folija – plāna metāla, plastikāta vai papīra loksne ar metālisku pārklājumu, kuru izmanto iesaiņošanai vai izolācijai.

FOR – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojuoms ir no koksnes (korķis, koks).

GL – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojuoms ir no stikla (bezkrāsains, zaļš, brūns stikls).

Gofrētais kartons – iepakojuoma materiāla veids. Tas sastāv no vismaz divām gludām kartona kārtām, starp kurām atrodas gofrēta vai viļņota papīra kārtā.

HDPE – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojuoms ir no augsta blīvuma polietilēna.

Iepakojuoms – izstrādājums no dažādiem materiāliem, ko izmanto, lai aizsargātu, saturētu, uzglabātu, transportētu un realizētu produktus.

Ietinamais papīrs – papīrs, kuru izmanto preces vai produkta iesaiņošanai.

Importētājs – juridiska vai fiziska persona, kas ieved preces vai produktus no citas valsts.

Izgāztuve – vieta, kur novieto atkritumus. Tā nav speciāli iekārtota, lai novērstu atkritumu radīto kaitējumu videi.

Kaletes – sadauzīta, izlietota stikla lauskas. Izmanto, lai otrreizēji izgatavotu stikla iepakojumus.

Kompozītmateriāls – materiāls, ko veido vairāki līdzīgu vai atšķirīgu materiālu – papīra vai kartona vai plastmasas vai metāla – slāņi, kuru virsmas cieši savienotas kopā, izmantojot salīmēšanu, sakausēšanu. Jēdziens “kompozītmateriāls” ir sinonīms laminātam. Pie kompozītmateriāliem pieskaita tādus iepakojuma veidus kā dzērienu kartona iepakojums (sulas, piena pakas), čipsu pakas.

Konfekšu papīriņš – iepakojums, kuru izmanto, lai iesaiņotu saldu konditorejas izstrādājumu – konfekti. Tās izgatavots no papīra vai polimēra materiāla.

Korķis – 1) viegls materiāls, ko iegūst no korķakoka vai korķozola mizas. Tas ir ekoloģiski tīrs un dabisks materiāls, kas mitrumā netrūd un nepūst;

2) iepakojuma līdzeklis pudeļu aizvēršanai un atvēršanai. Piemēram, plastmasas korķis kečupa pudelei, metāla korķis minerālūdens pudelei.

Lamināts – materiāls, ko veido vairāki līdzīgu vai atšķirīgu materiālu – papīra vai kartona vai plastmasas vai metāla – slāņi, kuru virsmas cieši savienotas kopā, izmantojot salīmēšanu, sakausēšanu. Jēdziens “lamināts” ir sinonīms kompozītmateriālam. Pie laminātiem pieskaita tādus iepakojuma veidus kā dzērienu kartona iepakojums (sulas, piena pakas), čipsu pakas.

LDPE – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojums ir no zema blīvuma polietilēna.

Līmlenta – plāna, lipīga loksne, kas paredzēta dažādu produktu salīmēšanai, izolācijai un kā palīgmateriāls preču iesaiņošanai. Tās ir dažādās krāsās, dažādos lielumos. Ir gan vienpusējās, gan divpusējās (līp abas puses) līmlentas.

Medicīniskais blisters – apdrukāts lamināta materiāls, kurā iepakoti medikamenti, visbiežāk tabletes. Parasti uz blistera ir informācija par tajā iesaiņoto medikamentu.

Modificēta atmosfēra – iepakojums, ko izgudroja 20. gadsimta 80. gados produktu ilgākai uzglabāšanai. Iepakojumā izmaina vidi, kas atrodas starp pārtikas produktu un iepakojumu (desu, sieru u. c. iepakojumā).

PAP – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojums ir no papīra (papīrs, kartons, gofrētais kartons).

PET – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojums ir no polietilēnteraftalāta.

Plastifikatori – vielas, ko pievieno citai vielai vai materiālam, lai palielinātu plastiskumu, elastību.

Plēve – plāns plastmasas izolācijas un iesaiņojuma materiāls. Ir gan celofāna, gan polietilēna, gan citu mākslīgo materiālu plēves.

Polietilēns – viens no visizplatītākajiem sintētiskajiem materiāliem ar zemu mitruma un ūdens caurlaidību. No šī materiāla ražo gan maisījumus, gan mazgājamo līdzekļu pudeles, iepakojamos trauciņus u. c. produktus.

Polietilēnteraftalāts – plastmasas materiāla veids ar augstu izturību, kas saglabājas, pat mainoties apkārtējai temperatūrai, kā arī ar mazu mitruma un gāzu caurlaidību. Visvairāk to izmanto minerālūdeņu, gāzēto atspirdzinošo dzērienu un eļļas pudeļu ražošanai.

Poligons – speciāli iekārtota vieta, kurā noglabāt atkritumus, lai tie neradītu kaitējumu videi.

Polimēri – lielmolekulāri savienojumi. No polimēriem var izgatavot dažādas plastmasas.

Polipropilēns – termoplastisks polimērs. To izmanto dažādu pārtikas produktu iepakojuma, kā arī jau gatavu uzsildāmu pārtikas produktu iesaiņojuma izstrādē.

Polistirols – polimērs, kuru iegūst no naftas produktiem. To izmanto iepakojuma ražošanai (jogurta, piena produktu trauciņi).

Polivinilhlorīds – plastmasas polimērs ar labām mitruma un gāzu barjerīpašībām. Pievienojot dažādus ķīmiskus savienojumus, var viegli mainīt tā īpašības. To izmanto dažādu produktu trauciņu, plēves, kosmētikas iepakojumu ražošanai.

PP – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojums ir no polipropilēna.

Produkts – lieta, kas radusies ražošanas darbību galarezultātā.

Materiāls – izejvielas, no kurām ražo iepakojumu.

PS – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojums ir no polistirola.

Pulpa – šķidra, mīksta, bezformas šķiedru celulozes materiāla masa.

Putuplasta starplikas – dažādu formu izstrādājumi no polimēra, kuru izmanto kā triecienizolācijas materiālu, lai precī pasargātu no deformācijas transportēšanas procesā.

PVC – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojums ir no polivinilhlorīda.

Reģenerācija – process, kurā, pārstrādājot izlietoto iepakojumu, iegūst jaunu materiālu vai enerģiju.

Serdenis – cauruļveida priekšmets tinamu (diegi, lentas, plēves utt.) materiālu saturēšanai. Pārsvārā to pagatavo no papīra vai kartona.

Skārds – plāna metāla, tērauda, alumīnija vai dzelzs loksne. Tas mēdz būt ne tikai gluds, bet arī ar reljefu. To var pārklāt ar cinku (cinkot), lai nerūsētu, vai ar alvu, lai nereaģētu ar skābi (pārtikas produktu uzglabāšanai).

Spole – priekšmets, kurš paredzēts diega, auklas un citu tinamu materiālu uztīšanai.

Spriegojamā lenta – lenta, kuru izmanto, lai saturētu lielu produktu daudzumu, kā arī lai produktus piestiprinātu pie paliktna, tos transportējot. Pārsvārā tās izgatavotas no metāla vai plastmasas materiāliem.

Stabilizatori – vielas, kuras palīdz citai vielai vai materiālam saglabāt nemainīgu veidu, stāvokli.

Tekstilmateriāli – no tekstilšķiedrām gatavoti materiāli (dzijas, diegi, audumi, trikotāža u. c.). Tos izmanto apģērbu, sadzīves priekšmetu darināšanai, arī preču iesaiņošanai.

TEX – starptautisks nosaukuma saīsinājums, kurš norāda, ka iepakojums ir no tekstilmateriāla (kokvilna, džuta).

Termoformēšana – plēvi silda, kamēr tā kļūst mīksta un formējama, un pēc tam ar vakuuma vai spiediena palīdzību to iespiež veidnē un nogriež.

Zema blīvuma polietilēns – tiek ražots no naftas produktiem. Tas var būt gan caurspīdīgs, gan gaismu necaurlaidīgs. Tas ir neizturīgāks, mazāk stāipīgs, bet elastīgāks nekā augsta blīvuma polietilēns. No tā ražo iepirkuma maisiņus, termoplēvi u. c. iesaiņojumus.